

สารจากประธานกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ	(๓)
คำนำ	(๗)
บทสรุปสำหรับผู้บริหาร	(๑๕)
โครงสร้างเนื้อหาของรายงาน	(๒๓)

๑. ที่มาของรายงาน	๑
๑.๑ จุดเริ่มต้น : การยื่นหนังสือร้องเรียนโดยเครือข่ายประชาชนภาคตะวันออกเฉียงเหนือ	๑
๑.๒ ประเด็นข้อร้องเรียน	๒
๑.๒.๑ การกระทำของรัฐบาลในการแก้ไขปัญหากรณีมาตาฟุดโดยไม่ปฏิบัติตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ มาตรา ๖๗ วรรคสอง	
๑.๒.๑.๑ การที่รัฐบาลประกาศเพื่อกำหนดประเภทโครงการหรือกิจการที่เข้าข่ายก่อผลกระทบรุนแรง ตามมาตรา ๖๗ วรรคสอง ของรัฐธรรมนูญ จำนวน ๑๑ รายการ	
๑.๒.๑.๒ การที่รัฐบาลไม่นำข้อเสนอของคณะกรรมการแก้ไขปัญหาการปฏิบัติตามมาตรา ๖๗ วรรคสอง ในการกำหนดประเภทโครงการหรือกิจการที่เข้าข่ายก่อผลกระทบรุนแรงตามมาตรา ๖๗ วรรคสอง ของรัฐธรรมนูญ จำนวน ๑๔ รายการ	
๑.๒.๒ การละเลยของรัฐบาลในการกำกับดูแลและเฝ้าระวังต่อการดำรงชีพอยู่อย่างปลอดภัย ทั้งในด้านคุณภาพชีวิตและสุขภาพของประชาชน	
๑.๓ การดำเนินการต่อข้อร้องเรียน	๔

๒. อำนาจหน้าที่ (Authority and Duties) กับสถานะและบทบาท (Status and Roles) ของคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติเกี่ยวกับสิทธิต่างๆ เพื่อการเข้าถึงซึ่งสุขภาพที่ดี ทรัพยากรธรรมชาติที่มีคุณภาพ และสิ่งแวดล้อมที่ดี

๓/

๒.๑ อำนาจหน้าที่ (Authority and Duties) ของคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ ตามกฎหมายภายในของไทย

๗

- ๒.๑.๑ อำนาจหน้าที่ตามบทบัญญัติของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐
- ๒.๑.๒ อำนาจหน้าที่ตามบทบัญญัติแห่งพระราชบัญญัติคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๕๒
- ๒.๑.๓ ขอบเขตอำนาจหน้าที่ : พันธกรณีระหว่างประเทศเกี่ยวกับสิทธิมนุษยชนที่ประเทศไทยเป็นภาคี

๒.๒ สถานะและบทบาท (Status and Roles) ของคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ ในการคุ้มครองศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ และสิทธิเสรีภาพตามกฎหมายภายในของไทย

๑๑

- ๒.๒.๑ สถานะของคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ
- ๒.๒.๒ บทบาทของคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ
 - ๒.๒.๒.๑ การคุ้มครองศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ของบุคคลทุกคนที่อยู่ภายใต้เขตอำนาจรัฐ โดยมิได้จำกัดเฉพาะชนชาวไทย
 - ๒.๒.๒.๒ การคุ้มครองศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์และสิทธิเสรีภาพของบุคคล ที่เป็นชนชาวไทย

๒.๓ สถานะและบทบาทของคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติในการส่งเสริมและคุ้มครองสิทธิเชิงกระบวนการ (Procedural Rights) และสิทธิเชิงเนื้อหา (Substantive Rights) เพื่อการเข้าถึงซึ่งสุขภาพที่ดี ทรัพยากรธรรมชาติที่มีคุณภาพ และสิ่งแวดล้อมที่ดี

๑๓

- ๒.๓.๑ บทบาทในการส่งเสริมและคุ้มครองสิทธิเชิงกระบวนการประเภทต่างๆ เพื่อการเข้าถึงซึ่งสุขภาพที่ดี ทรัพยากรธรรมชาติที่มีคุณภาพ และสิ่งแวดล้อมที่ดี
 - ๒.๓.๑.๑ บทบาทในการส่งเสริมและคุ้มครองสิทธิในการเข้าถึงข้อมูลข่าวสาร (Right to Information)
 - ๒.๓.๑.๒ บทบาทในการส่งเสริมและคุ้มครองสิทธิในการมีส่วนร่วมของประชาชน (Right to Public Participation)
 - ๒.๓.๑.๓ บทบาทในการส่งเสริมและคุ้มครองสิทธิในการเข้าถึงความยุติธรรมทางสิ่งแวดล้อม (Right to Access to Environmental Justice)
- ๒.๓.๒ บทบาทในการส่งเสริมและคุ้มครองสิทธิเชิงเนื้อหาประเภทต่างๆ เพื่อการเข้าถึงซึ่งสุขภาพที่ดี ทรัพยากรธรรมชาติที่มีคุณภาพ และสิ่งแวดล้อมที่ดี
 - ตามกฎหมายภายใน และตราสารระหว่างประเทศอื่นๆ ที่รัฐต้องปฏิบัติตาม (Hard Law) และรัฐควรดำเนินการ (Soft Law)
 - ๒.๓.๒.๑ บทบาทในการส่งเสริมและคุ้มครองสิทธิในสุขภาพ (Right to Health)
 - ๒.๓.๒.๒ บทบาทในการส่งเสริมและคุ้มครองสิทธิในการเข้าถึงทรัพยากรธรรมชาติที่มีคุณภาพ
 - ๒.๓.๒.๓ บทบาทในการส่งเสริมและคุ้มครองสิทธิในสิ่งแวดล้อมที่ดี (Right to Healthy Environment)

๓. ข้อพิจารณาเรื่องร้องเรียนของเครือข่ายประชาชนภาคตะวันออก	๒๙
๓.๑ ลำดับเหตุการณ์เกี่ยวกับการเคลื่อนไหวเรียกร้องสิทธิของเครือข่ายประชาชนภาคตะวันออก	๒๙
๓.๑.๑ ช่วงก่อนการประกาศใช้รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐	
๓.๑.๒ ช่วงหลังการประกาศใช้รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐	
๓.๒ การเพิกเฉยล่าช้าและการไม่ปฏิบัติตามเจตนารมณ์ของรัฐธรรมนูญ	๕๓
๓.๒.๑ การเพิกเฉยล่าช้าของรัฐบาล : การไม่ดำเนินการจัดทำหรือปรับปรุงกฎหมาย ให้แล้วเสร็จภายในเวลาที่กำหนดตามรัฐธรรมนูญ	
๓.๒.๒ การเพิกเฉยล่าช้าและการไม่ปฏิบัติตามเจตนารมณ์ของรัฐธรรมนูญของหน่วยงาน ของรัฐ : ปรากฏการณ์ราชการละเลยต่อหน้าที่และการบริหารราชการโดยอาศัย การตีความของคณะกรรมการกฤษฎีกา	
๓.๒.๓ การทดแทนการไม่ได้ปฏิบัติตามเจตนารมณ์ของรัฐธรรมนูญ	
๓.๒.๓.๑ การแต่งตั้งคณะกรรมการแก้ไขปัญหาการปฏิบัติตามมาตรา ๖๗ วรรค สอง ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย หรือที่เรียกโดยย่อว่า “คณะ กรรมการสี่ฝ่าย”	
๓.๒.๓.๒ การแต่งตั้ง “คณะกรรมการประสานงานการให้ความเห็นขององค์กร อิสระในโครงการหรือกิจกรรมที่อาจก่อให้เกิดผลกระทบต่อชุมชนอย่าง รุนแรง”	
๓.๒.๔ การบริหารราชการที่ไม่สอดคล้องกับเจตนารมณ์ของรัฐธรรมนูญ : การออกประกาศกระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ฉบับ ฉบับลงวันที่ ๒๙ ธันวาคม ๒๕๕๒	
๓.๒.๔.๑ กรณีการออกประกาศกระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ฉบับลงวันที่ ๒๙ ธันวาคม ๒๕๕๒	
๓.๒.๔.๒ กรณีการออกประกาศกระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ฉบับลงวันที่ ๓๑ สิงหาคม ๒๕๕๓	
๓.๒.๔.๓ กรณีการออกประกาศกระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ฉบับลงวันที่ ๑๙ พฤศจิกายน ๒๕๕๓	
๓.๓ ปัญหาและผลกระทบด้านสุขภาพอนามัย สวัสดิภาพ หรือคุณภาพชีวิตของประชาชน จากมลพิษสิ่งแวดล้อมที่เกิดจากโรงงานอุตสาหกรรม ในพื้นที่ตำบลมาบตาพุด อำเภอเมือง จังหวัดระยอง	๖๔

๔. บทวิเคราะห์

๓/๑

๔.๑ ข้อร้องเรียนของเครือข่ายประชาชนภาคตะวันออกเป็นเรื่อง “สิทธิมนุษยชน” กับ “สิ่งแวดล้อม” ๗๑

๔.๒ การที่รัฐบาลไม่ปฏิบัติตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๖๗ วรรคสอง เกี่ยวข้องกับการละเมิดสิทธิมนุษยชน ๗๒

- ๔.๒.๑ รัฐบาลบกพร่องในการปฏิบัติตามพันธกรณีของรัฐในการเคารพ (Obligation to Respect)
- ๔.๒.๒ รัฐบาลบกพร่องในการปฏิบัติตามพันธกรณีของรัฐในการปกป้อง (Obligation to Protect)
- ๔.๒.๓ รัฐบาลบกพร่องในการดำเนินมาตรการที่จำเป็นและเพียงพอที่จะทำให้สิทธิของบุคคลและชุมชนในพื้นที่เกิดผลและเป็นจริงขึ้นได้ในเวลาที่เหมาะสม (Obligation to Fulfill)

๔.๓ เจตนารมณ์ที่แท้จริงของ มาตรา ๖๗ ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ คือ การคุ้มครองสิทธิชุมชน ๗๗

- ๔.๓.๑ เจตนารมณ์ในการคุ้มครองสิทธิชุมชนที่มีกระบวนการออกใบอนุญาต
- ๔.๓.๒ เจตนารมณ์ในเรื่องผู้มีอำนาจกำหนดประเภทโครงการหรือกิจกรรมที่อาจก่อให้เกิดผลกระทบต่อชุมชนอย่างรุนแรง

๔.๔ ผลกระทบต่อสิทธิของชุมชนมาตาบุตร อันเนื่องจากการไม่ดำเนินการตามเจตนารมณ์ของรัฐธรรมนูญ ๘๑

- ๔.๔.๑ ชุมชนได้รับมลพิษเพิ่มขึ้นโดยขาดการควบคุมที่รอบคอบ
- ๔.๔.๒ ชุมชนมีความเสี่ยงต่ออันตรายจากอุบัติเหตุของโรงงานเพิ่มขึ้น
- ๔.๔.๓ การประกอบอาชีพเกษตรกรรมและประมงของชุมชนได้รับผลกระทบ
- ๔.๔.๔ ชุมชนไม่ได้รับทราบข้อมูลของโรงงานที่ครบถ้วน
- ๔.๔.๕ ชุมชนขาดมาตรการป้องกันที่ดีจากเจ้าของโรงงาน
- ๔.๔.๖ ชุมชนขาดการเฝ้าระวังผลกระทบต่อสุขภาพที่ดีจากภาครัฐและเจ้าของโรงงาน

๔.๕ ผลประโยชน์ส่วนรวมของชาติและประชาชน ผลประโยชน์ของชาติในทรัพยากรธรรมชาติ สิ่งแวดล้อม และสวัสดิภาพของประชาชน ยังไม่ได้รับความสำคัญในลำดับแรก ๘๔

๔.๖ การกำหนดนโยบายและการใช้กฎหมายขัดกับหลักธรรมาภิบาลที่ดี ๘๕

๔.๗ กฎหมายที่ออกโดยฝ่ายบริหารมีจำนวนมาก ประกาศใช้ได้ง่าย ไม่มีการตรวจสอบ และใช้เพื่อตอบสนองนโยบายของรัฐบาล ๙๐

๔.๘ บทบาทเชิงรุกของคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ ๙๕

(๑๔)

รายงานข้อเสนอแนะเชิงนโยบายของคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ
ต่อกรณีข้อร้องเรียนของเครือข่ายประชาชนภาคตะวันออก

๕. ข้อเสนอแนะเชิงนโยบายในภาพรวมระดับประเทศ กรณีการคุ้มครองสิทธิชุมชน ตามมาตรา ๖๖ และมาตรา ๖๗ ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ ๙๗/

๕.๑ รัฐบาลต้องปฏิบัติหน้าที่ตามพันธกรณีของรัฐในการเคารพ (Obligation to Respect) ๙๗/

สิทธิชุมชน

๕.๑.๑ ข้อพิจารณาเชิงเนื้อหา

๕.๑.๒ ข้อพิจารณาเชิงกระบวนการ

๕.๒ รัฐบาลต้องปฏิบัติหน้าที่ตามพันธกรณีของรัฐในการปกป้อง (Obligation to Protect) ๑๐๐

สิทธิชุมชน

๕.๒.๑ การจัดทำและปรับปรุงผังเมือง

๕.๒.๒ การทำ EIA/HIA

๕.๒.๓ การประเมินสิ่งแวดล้อมระดับยุทธศาสตร์ (Strategic Environmental Assessment : SEA)

๕.๒.๔ การป้องกัน กำกับดูแล ติดตาม ตรวจสอบให้การประกอบการของภาคธุรกิจและอุตสาหกรรมเคารพสิทธิมนุษยชน รวมถึงสิทธิชุมชน

๕.๓ รัฐบาลต้องปฏิบัติหน้าที่ตามพันธกรณีของรัฐในการดำเนินมาตรการที่จำเป็น ๑๐๓

และเพียงพอที่จะทำให้สิทธิชุมชนเกิดผลและเป็นจริง (Obligation to Fulfill)

๕.๓.๑ รัฐบาลต้องส่งเสริมสนับสนุนการมีส่วนร่วมของประชาชน โดยต้องดำเนินการตามแนวนโยบายด้านการมีส่วนร่วมของประชาชน ตามมาตรา ๘๗ ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ อย่างเคร่งครัด

๕.๓.๒ รัฐบาลต้องเร่งนำเครื่องมือการประเมินผลกระทบทางกฎหมาย (Regulatory Impact Assessment/RIA) มาใช้ในประเทศไทย เพื่อตรวจสอบการออกกฎหมายลำดับรองของฝ่ายบริหาร

๕.๓.๓ รัฐบาลต้องเร่งรัดการดำเนินการจัดทำหรือปรับปรุงกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการกำหนดรายละเอียดเพื่อส่งเสริมและคุ้มครองสิทธิชุมชนให้เกิดผลที่เป็นจริงตามเจตนารมณ์ของ มาตรา ๖๖ และมาตรา ๖๗

ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐

๕.๓.๔ รัฐบาลควรทบทวนการให้ความสำคัญต่อความสำเร็จในการพัฒนาประเทศ โดยใช้ตัวชี้วัดผลิตภัณฑ์มวลรวมในประเทศ (Gross Domestic Product : GDP)

ภาคผนวก

๑๐๗/

บรรณานุกรม

๑๔๔